

ამანდ ფონ ლერხენფენდი კავკასიის
შესახებ (ისტორიოგრაფიული
მნიშვნელობისათვის)

AMAND VON LERCHENFEND ON THE CAUCASUS
(FOR HISTORIOGRAPHICAL SIGNIFICANCE)

სარდიონ ზედელაშვილი
Sardion Zedelashvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: კავკასია, საქართველო,
ისტორიოგრაფია, ამანდ ფონ ლერხენფენდი
Keywords: Caucasus, Georgia, Historiography, Amand von
Lerchenfend

მოხსენებაში განხილულია ავსტრიელი ავტორის ამანდ ფრაიჰერ ფონ შვაიგერ ლერხენფენდის (1846-1910) ნაშრომი „ცნობები საქართველოს და კავკასიის შესახებ“, რომელიც არის ამავე ავტორის სრული შრომის „დუნაისა და კავკასიას შორის: სახმელეთო და საზღვაო მოგზაურობები შავი ზღვის რეგიონში“ (1887, ვენა) ნაწილობრივი თარგმანი. თარგმანი შეასრულა და გამოსცა „ეთნიკურობისა და მულტიკულტურალიზმის ცენტრმა“ (2018). აღნიშნული ცნობები წარმოადგენს მნიშვნელოვან ისტორიოგრაფიულ წყაროს შავიზღვისპირეთის რეგიონისა და მომიჯნავე ტერიტორიების გეოგრაფიული აღწერისა და ისტორიულ-ეთნოგრაფიული, ასევე ეთნოსთა შორის ურთიერთობის თვალსაზრისით. მთლიანი წიგნიდან თარგმნილი და გამოცემული სამი თავი: „კავკასია“, „ამიერკავკასია“ და „სომხურ-პონტოური რეგიონი“ აღწერილია საქართველოს ცალკეული მხარეების, ეთნოგრაფიული ჯგუფებისა და გეოგრაფიული ერთეულების თავისებურებანი. ავტორი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს ცალკეულ ქალაქებსა და დასახლებულ პუნქტებზე და გვანჯდის დანვრილებით ცნობებს ამ ქალაქების მკვიდრთა შესახებ.

ამანდ ფონ ლერხენფენდი განსაკუთრებული სიზუსტით აღწერს კავკასიის მთების გეოგრაფიულ თავისებურებებს, აღწერს დევდორაკის მყინვარის დაშვებას და მის საფრთხეებს, მთებში მცხოვრები ხალხების ყოფასა და კულტურას. ავტორი კავკასიის მთებს ადარებს ალპებს და ალპებში მცხოვრები ხალხების მდგომარეობას – კავკასიის მთებში მცხოვრები ხალხების მდგომარეობას. ლერხენფენდი გვანჯდის კავკასიის ენების ენობრივ კლასიფიკაციას ფრიდრიხ მიულერის კლასიფიკაციაზე დაყრდნობით და გამიჯნავს ენდოგენურ და ეგზოგენურ ენებს. ის დანვრილებით საუბრობს ჯვრის მთის შესახებ და ე. წ. „კავკასიის რკინიგზის“ პროექტში ამ მთის სტრატეგიული მნიშვნელობის შესახებ (აღნიშნული პროექტი ცალკე შესწავლის საგანი უნდა გახდეს).

მოხსენებაში გაანალიზებულია ამანდ ფონ ლერხენფენდის ისტორიოგრაფიული წყაროს მნიშვნელობა კავკასიის შესწავლისა და კავკასიოლოგიის განვითარების საქმეში. ასევე ნაშრომი შედარებულია სხვა ამ ტიპის ნაშრომებთან და გამოკვეთილია მათ შორის მსგავსება და განსხვავება.

The report discusses the work “Information about Georgia and the Caucasus” by the Austrian author Amand Freicherr von Schweiger Lerchenfend (1846-1910), which is a partial translation of the same author’s complete work “Between the Danube and the Caucasus: Land and Sea Voyages in the Black Sea Region” (1887, Vienna); Translated and published by the Centre for the Studies of Ethnicity and Multiculturalism (2018). These data are an important historiographical source in terms of geographical description and historical-ethnographic, as well as relations between the ethnic groups of the Black Sea region and adjacent territories. Three chapters translated and published from the whole book: “Caucasus”, “Transcaucasia” and the „Armenian-Pontic region“ describe the peculiarities of separate parts of Georgia, ethnographic groups and geographical units. The author pays special attention to individual cities and settlements and provides detailed information about the inhabitants of these cities.

Amand von Lerchenfend describes with special accuracy the geographical features of the Caucasus Mountains, describes the access to the Devdorak Glacier and its dangers, the existence and culture of the peoples living in the mountains. The author compares the Caucasus Mountains with the condition of the peoples living in the Alps and compares the condition of the peoples living in the Caucasus Mountains. Lerchenfend provides a linguistic classification of Caucasian languages based on Friedrich Müller’s classification and distinguishes between endogenous and exogenous languages. He talks in detail about the Mountain of the Cross and the so-called On

the strategic importance of this mountain in the Caucasus Railway project (this project should be the subject of a separate study).

The report analyzes the importance of Amand von Lerchenfeld's historiographical source in the study of the Caucasus and the development of Caucasology. The paper is also comparable to other works of this type and the similarities and differences between them are highlighted.